

AL. 5.

Gesti=ma rahwa

K a l e n d e r,

ehk

Täht=Kam

1845

aasta peale, pärrast meie

Jssanda Jesuse Kristuse
sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Tallinnas,

trükkitud Lindworsi Kirjadega.

Märkide selletamine.

● Moor-ku.

☾ Eestimene werend.

☺ Täis-ku.

☾ Wiimne werend.

p. pärrast.

p. l. pärrast lõunat.

e. l. enne lõunat.

P. Pühha.

Jõulo- ja Wastla-päwa wahhel on 9 näd-
dalat ja 2 päwa.

Der Druck dieses Kalenders, der nicht aus den Ostsee-
Provinzen ausgeführt werden darf, ist unter der Bedin-
gung gestattet, daß die gesetzliche Zahl Exemplare der
Censur-Comität übergeben werde.

Dorpat, den 29. Juli 1844.

(L. S.)

Censor S a h m e n.

Sündinud asjade aiaarw.

Pomiseft tännini	5794	aast.
Kristuse sündimiseft tännini .	1845	—
Et Tallinna üleseehitati . .	626	—
Et ramatud hakkati trükkima	405	—
Pärrast Butteruse dige usso		
üleswõtmist	328	—
Pärrast wanna katko	188	—
Pärr. sedda, kui Toompäpõllend	161	—
Pärrast sure nälja hakkatust .	150	—
Et Peterpurri liina ehhitama		
hakkati	142	—
Et meie Ma Wenne-rigi wals		
litsusse alla sai	135	—
Et suurikoli Tartus asjutati	43	—
Et ufi rdugid hakkati pannema	42	—
Et Prantsus Wenne-maale tulli		
ja Moskwa liina ärrapõlletas	33	—
Et Eesti-maal priust kulumati	28	—
Et Riia-maal priust kulumati	25	—
Et meie Keisri Herra Nikolai		
wallitsemas on	20	—

Kristuse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Esmasp.	Määril P. Aita Jummal!	
2 Teisp.	Abel, Set	Kange
3 Keßnäd.	Enok	 10, 29 e.l.
4 Neljasp.	Metusalem.	
5 Rede.	Simeon	külm.
6 Laupääd.	3 Kunn. Pühha.	Pilwene

Jesús 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.

7 Pühhap.	1 P. p. 3. K. P.	taewas
8 Esmasp.	Erart	ja
9 Teisp.	Peatus	lummesaddo.
10 Keßnäd.	Paawli pääw.	
11 Neljasp.	Ewraim	 3, 58 p.l.
12 Rede.	Rein	
13 Laupääd.	Hilarius	Selged

Pulmad Rana liinas. Joan. 2, 1.

14 Pühhap.	2 P. p. 3. K. P.	ja külmad
15 Esmasp.	Tirik	ilmad.
16 Teisp.	Risbert	
17 Keßnäd.	Tõnnikse pääw.	Umbne ilm.

18 Neljasp.	Alfel	Tormised
19 Rede.	Sara	 3, 34 e. l.
20 Laupääd.	Waab. Seb.	

Pealikust Kapernauma liinas. Matt. 8, 1.

21 Pühhap.	3 P. p. 3. K. P.	lummesaosesed
22 Esmasp.	Madlena	ilmad.
23 Teisp.	Eotta	Wakne
24 Keßnäd.	Timoteus	 8, 14 p. l.
25 Neljasp.	Paawli ümberp.	
26 Rede.	Polikarpus	ilm.
27 Laupääd.	Krisoetomus	

Kristus sunnib tuled. Matt. 8, 23.

28 Pühhap.	4 P. p. 3. K. P.	wahhel ud.
29 Esmasp.	Samuel	dufed
30 Teisp.	Adelgund	pääwad.
31 Keßnäd.	An	

12nemal selle ku päwal tõuseb päike pole tundi
pärast kello 8, ja lähheb loja pole tundi pärast
kello 3. Pääw on pikk 7 tundi, ja õ 17 tundi.

1 Neljasp.	Pirrita	Kaunis
2 Rede.	Küündla pääw.	 6, 38 e. l.
3 Laupääw.	Hanna	

Umbrohhust. Matt. 13, 24.

4 Pühhap.	5. P. p. 3. K. P.	hea ilm.
5 Esmasp.	Agata	Umbne ilm
6 Teisp.	Lora	ja
7 Keskäd.	Rikard	tuisofed
8 Neljasp.	Salomon	
9 Rede.	Apolonia	 8, 25 e. l.
10 Laupääw.	Kolastika	

Wina: mäest. Matt. 20, 1.

11 Pühhap.	9. P. e. Kr. üll. P.	päwad.
12 Esmasp.	Eulalia	Pitkemalt
13 Teisp.	Penigna	lange
14 Keskäd.	Walentin	külm
15 Neljasp.	Wauistine	
16 Rede.	Jula	 11, 52 e. l.
17 Laupääw.	Konstanja	

Küüwi: mehhest. Luk. 8, 4.

18 Pühhap.	8. P. e. Kr. üll. P.	ja
19 Esmasp.	Sim. Ap.	selge taewas.
20 Teisp.	Eigarius	Ikka
21 Keskäd.	Jesaias	külmad
22 Neljasp.	Peetri pääw.	ilmad.
23 Rede.	Mina	
24 Laupääw.	Maddise p.	 8, 15 e. l.

Kristusse kannatamisest. Luk. 18, 31.

25 Pühhap.	Vaasto P.	Külm
26 Esmasp.	Wiktor	hakkab
27 Teisp.	Wastla pääw.	wähhemaks
28 Keskäd.	Euhka pääw.	sama.

16nemal selle ku päwal tõuseb päike kelle 7,
lähheb loja kello 5. Pääw on 10, d 14 tundi pikk.

1 Neljasp.	Albinus	Pilwene
2 Rede.	Medea	taewas,
3 Laupäaw.	Kunifunde	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

4 Pühhap.	1 P. Paastus.	 3, 31 e. l.
5 Esmasp.	Angelus	
6 Teisip.	Kotwrid	tormised
7 Keßnäd.	Palwe päaw.	ja
8 Neljasp.	Põri päaw.	pehmed
9 Rede.	Prudentius	
10 Laupäaw.	Mikeus	ilmad,

Rananea naefest. Matt. 15, 21.

11 Pühhap.	2 P. Paastus.	 9, 57 p. l.
12 Esmasp.	Krefor	
13 Teisip.	Ernst	dsel weel
14 Keßnäd.	Sakarias	hästi
15 Neljasp.	Longinus	külm.
16 Rede.	Aleksander	
17 Laupäaw.	Truta	

Kristus aiab kurratid wälja. Luf. 11, 14.

18 Pühhap.	3 P. Paastus.	 6, 39 p. l.
19 Esmasp.	Josep	
20 Teisip.	Olga	Tuifosed
21 Keßnäd.	Pent	ja
22 Neljasp.	Ramael	tormised
23 Rede.	Tiits	
24 Laupäaw.	Kasimir	

5000 mehhe sõdtnisest. Joan. 6, 1.

25 Pühhap.	4 P. Paastus.	 9, 19 p. l.
	Paast. Mar. p.	
26 Esmasp.	Emanuel	ilmad.
27 Teisip.	Kustaw	
28 Keßnäd.	Rideon	He tük
29 Neljasp.	Wilipina	
30 Rede.	Adonius	ilm.
31 Laupäaw.	Tetlaus	

ionemal selle fu päwal rõuseb päike kello 6,
lähheb loja kello 6. Päaw on 12, ja d 12 tundi pikk.

Aprillis.

Jüri= ehk Mahla= ku.

Sel kuul on 30 päwa.

Jesús kiwwidega wiisatud. Joan. 8, 46.

1 Pühhap.	5 P. Paastus, Karjal. p.	
2 Esmasp.	Paulina	 11, 2 p. l.
3 Teisp.	Werdinand	
4 Keßnäd.	Ambrosius	Niisked
5 Neljasp.	Maksim	ja
6 Rede.	Kõlestin	külmad
7 Laupäaw.	Aron	

Kristuse süße: sõitmisest. Matt. 21, 1.

8 Pühhap.	6 P. Paastus.	ilmad.
9 Esmasp.	Pogislaus	
10 Teisp.	Esekiel	 8, 50 e. l.
11 Keßnäd.	Leo	
12 Neljasp.	Suur. Neljas p.	Ilm
13 Rede.	Suur Rede.	hakkab
14 Laupäaw.	Künni päaw.	selgemaks

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

15 Pühhap.	Es sim. P.	minnema.
16 Esmasp.	Teine P.	 0, 58 e. l.
17 Teisp.	Kolmas P.	

18 Keßnäd.	Walerian	Kanged
19 Neljasp.	Simon	
20 Rede.	Jakobina	õ. külmad.
21 Laupäaw.	Udolarius	

Kinnipandud uksest. Joan. 20, 19.

22 Pühhap.	1. P. p. üll. P.	Heitlikkud
23 Esmasp.	Jüri päaw.	
24 Teisp.	Albert	 11, 36 e. l.
25 Keßnäd.	Markuse päaw.	
26 Neljasp.	Esekiel	pehmed
27 Rede.	Anastasius	ilmad.
28 Laupäaw.	Witalis	

Heast karjatsest. Joan. 10, 12.

29 Pühhap.	2. P. p. üll. P.	Paljo
30 Esmasp.	Erastus	wihma.

12nemal selle ku päwal tõuseb päike pole tundi pärrast kello 4, ning lähheb loja pool tundi pärrast kello 7. Päaw on pütk 15, ja õ 9 tundi.

1 Teisip.	Wolbri päänw.	Ilm
2 Keßnäd.	Sigismund	 5, 47 p. l.
3 Neljasp.	+ Leidmine.	
4 Rede.	Wlorian	lähhab
5 Laupäänw.	Kottard	selgeks

ürrikese aia pärrast. Joan. 16, 16.

6 Pühhap.	3. P. p. üll. P.	ja
7 Esmasp.	Ulrika	tullewad
8 Teisip.	Tanislauß	
9 Keßnäd.	Niggulas	 5, 37 p. l.
10 Neljasp.	Kordian	
11 Rede.	Vonkratius	sojemad
12 Laupäänw.	Henriette	päänw.

Kristuse ärraminnefest. Joan. 16, 5.

13 Pühhap.	4 P. p. üll. P.	Monnikord
14 Esmasp.	Kristjaan	tuulsed
15 Teisip.	Schwi	
16 Keßnäd.	Krööt	 8, 3 e. l.
17 Neljasp.	Anton	

18 Rede	Erik	päänw.
19 Laupäänw.	Willip	

Digest pällumifest. Joan. 16, 23.

20 Pühhap.	5 P. p. üll. P.	Pilwised,
21 Esmasp.	Pontusine	wihmased
22 Teisip.	Wili	ja
23 Keßnäd.	Tesiderius	uddused
24 Neljasp.	Suur + päänw.	 2, 46 e. l.
25 Rede.	Urbanus	
26 Laupäänw.	Eduard	ilmad.

Rõmuõtajast Waimust. Joan. 15, 26.

27 Pühhap.	6 P. p. üll. P.	Sojad
28 Esmasp.	Willem	illused
29 Teisip.	Mart	päänw.
30 Keßnäd.	Wikand	
31 Neljasp.	Petronella	

8mal selle fu päwal tõuses päike pole tundi pärrast kello 3, ning lähheb loja pole tundi pärrast kello 8. Päänw on pitk 17, agga 8 7 tundi.

Junius.

Jani - tu.

1 Rede.	Kotskal	 5, 21 e. l.
2 Laupääd.	Martellus	

Pühhaft Waimust. Joan. 14, 23.

3 Pühhap.	Nelli Pühhi.	Selge
4 Esmasp.	Teine Pühha.	taewas
5 Teisp.	Kolmas Pühha.	Soe lähhab
6 Keßnäd.	Artemius	allati
7 Neljasp.	Eukretia	suremaks.
8 Rede.	Medardus	 0, 56 e. l.
9 Laupääd.	Pitkem pääd.	

Kristus ja Nikodemus. Joan. 3, 1.

10 Pühhap.	3 aino Jum. P.	Wäega
11 Esmasp.	Parnabas	passaw
12 Teisp.	Vasilides	ilm.
13 Keßnäd.	Tobias	 5, 5 p. l.
14 Neljasp.	Walerius	
15 Rede.	Widi pääd.	
16 Laupääd.	Justina	

Sel kuul on 30 päwa.

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.

17 Pühhap.	1 P. p. 3. a. J. P.	ja
18 Esmasp.	Homerus	kanged
19 Teisp.	Kerwasius	mürristas
20 Keßnäd.	Wlorentin	mised.
21 Neljasp.	Rael	 6, 8 p. l.
22 Rede.	Karolina	
23 Laupääd.	Pasilius	

Surest õhto: sõna: aiast. Luk. 14, 16.

24 Pühhap.	2 P. p. 3. a. J. P.	Heitlikud,
25 Esmasp.	Jani pääd.	agga
26 Teisp.	Webronia	ikka weel
27 Keßnäd.	Jeremias	sojad
28 Neljasp.	Eadislauß	ilmad.
29 Rede.	Josua	 4, 1 p. l.
30 Laupääd.	Peetri Pawli p.	

ionemal selle ku päwal tõuseb päike 3 we
rendit pärrast kello 2, ning lähheb loja üks we
rend pärrast kello 9. Pääd on pitk 18 ning üks
pool tundi, agga 8 pool kuet tundi.

Raddunud lambast. Luk. 15, 1.

1 Pühhap.	3 P. p. 3. a. J. P.	Umbne
2 Esmasp.	H. Mar. pääw.	agga wäega
3 Teisp.	Kornelius	foe ilm.
4 Kestnäd.	Ulrik	
5 Neljasp.	Anselm	
6 Rede.	Hektor	
7 Laupdäm.	Temetrius	 7, 41 e. l.

Olge armolised. Luk. 6, 36.

8 Pühhap.	4 P. p. 3. a. J. P.	Pallawad
9 Esmasp.	Kirillus	ja
10 Teisp.	7 Wenda.	selged
11 Kestnäd.	Eleonora	pawad.
12 Neljasp.	Hindrik	
13 Rede.	Marreta pääw.	
14 Laupdäm.	Ponawent	 4, 58 e. l.

Nohkest kallafagist. Luk. 5, 1.

15 Pühhap.	5 P. p. 3. a. J. P.	Ap. jagg.
16 Esmasp.	August	Kanged
17 Teisp.	Aleksius	iuled,

18 Kestnäd.	Rosina	mürrista
19 Neljasp.	Wriderika	mised
20 Rede.	Elias	ja
21 Laupdäm.	Taniel	

Wariferide digusest. Matt. 5, 20.

22 Pühhap.	6 P. p. 3. a. J. P.	 9, 3 e. l.
23 Esmasp.	Oskar	
24 Teisp.	Kristina	paljo
25 Kestnäd.	Jakobi pääw.	wihma.
26 Neljasp.	Anno	Heitlikud
27 Rede.	Marta	kännad
28 Laupdäm.	Pantalon	ilmad.

4000 Mehhe södmisest. Mark. 8, 1.

29 Pühhap.	7 P. p. 3. a. J. P.	Olowi p.
30 Esmasp.	Kermanus	 0, 19 e. l.
31 Teisp.	Kristwrid	

12nemal selle fu päwal töuseb päife pole tundi
 pärrast kello 3, ning lähheb loja pole tundi päw;
 rasi kello 8. Pääw on pikk 17, agga 6 7 tundi.

1 Keskäd.	Peetri wang.	Pilwne
2 Neljasp.	Annibal	taewas,
3 Rede.	Eleasar	agga ikka
4 Laupädw.	Tominikus	

Walle: prohwetidest. Matt. 7, 15.

5 Pühhap.	8 P. p. 3. a. J. P.	 2, 55 p. l.
6 Esmasp.	Eugenius	
7 Teisip.	Edrno	hea
8 Keskäd.	Kerhard	sui ilm.
9 Neljasp.	Romanus	Wäega
10 Rede.	Lauritse pädw.	sojad
11 Laupädw.	Herman	

Ullekohtusest maia piddajast. Luf. 16, 1.

12 Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	 3, 5. p. l.
13 Esmasp.	Hildebert	
14 Teisip.	Klementine	päwad.
15 Keskäd.	Ruffi Mar. p.	
16 Neljasp.	Isaaf	Pallawad
17 Rede.	Willibald	ilmad.
18 Laupädw.	Peno	

Jerusalemma liina ärrarifmifest. Luf. 19, 41.		
19 Pühhap.	10 P. p. 3. a. J. P.	 11, 13 p. l.
20 Esmasp.	Pernard	
21 Teisip.	Rut	Mürristas
22 Keskäd.	Willipert	mised
23 Neljasp.	Sakeus	wihmaga.
24 Rede.	Pärtli pädw.	
25 Laupädw.	Ludwik	

Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9.

26 Pühhap.	11 P. p. 3. a. J. P.	
27 Esmasp.	Kebhard	kuulsed
28 Teisip.	Augustinus	 7, 2 e. l.
29 Keskäd.	Joann. huff.	
30 Neljasp.	Benjamin	
31 Rede.	Rebeka	ilmad.

14nemal selle fu päwal tõuseb päike 3 werend
dit pärrast kello 4, ning lähheb loja werend pärr.
kello 7. Pädw on pisk 14 ning üks pool, agga
d pool kümme tundi.

September. Söggise = ehf Mihkli = fu.

1 Laupááw. | Elidius | Selge

Kurdist ja teletumast. Mark. 7, 31.

2 Pühhap.	12 P.p.3.a.3.P.	taewas
3 Esmasp.	Reinard	 11,52 p.l.
4 Teisip.	Kai	
5 Keßnäd.	Moses	
6 Neljasp.	Magnus	ja päwa
7 Rede.	Régina	paistet.
8 Laupááw.	Mar. sünd. p.	

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23.

9 Pühhap.	13 P.p.3.a.3.P.	Rännad
10 Esmasp.	Sostenes	
11 Teisip.	Pöri päáw.	 2,4 p.l.
12 Keßnäd.	Sirus	
13 Neljasp.	Amatus	heitlikud
14 Rede.	+ üllendamine.	
15 Laupááw.	Nikodemus	ilmad.

Sel fuul on 30 päwa.

Rünnest piddali = többisest. Luk. 17, 11.

16 Pühhap.	14 P.p.3.a.3.P.	Wihmased
17 Esmasp.	Josepina	ja
18 Teisip.	Kotlob	
19 Keßnäd.	Werner	 0,87 p.l.
20 Neljasp.	Wausta	
21 Rede.	Matteuse päáw.	willud
22 Laupááw.	Morits	páwad.

Manimonast. Matt. 6, 24.

23 Pühhap.	15 P.p.3.a.3.P.	Tulsed
24 Esmasp.	Joan. sam.	páwad,
25 Teisip.	Aleowas	agga selge
26 Keßnäd.	Harald	 1,9 p.l.
27 Neljasp.	Adelm	
28 Rede.	Wentzel	söggisene
29 Laupááw.	Mihkli päáw.	ilm.

Raini:äina surnust. Luk. 7, 11.

30 Pühhap. | 16 P.p.3.a.3.P., Leikuse P.

12nemal selle fu páwal töuseb päife kello 6, ning lähheb loja kello 6. Päáw on pitk 12, ning 6 ka 12 tundi.

Oktober.

Wina = ehk Roja = fu.

1 Esmasp.	Woldemar	Uddused
2 Teisp.	Jairus	ja
3 Keßnäd.	Prants	 11,35 e.l.
4 Neljasp.	Wridebert	
5 Rede.	Luisa	willud
6 Laupädw.	Malo	ilmad.

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

7 Pühhap.	17 P.p.3.a.J.P.	Ranged
8 Esmasp.	Tomasia	tormid
9 Teisp.	Zionisius	wihma
10 Keßnäd.	Melkior	
11 Neljasp.	Purkart	 9, 53 e. l.
12 Rede.	Walwrid	
13 Laupädw.	Teresia	saoga.

Suremast käsfust. Matt. 22, 34.

14 Pühhap.	18 P.p.3.a.J.P.	Kulmad
15 Esmasp.	Heddo	päwad
16 Teisp.	Kallus	ja
17 Keßnäd.	Leonhard	

Sel kuul on 31 päwa.

18 Neljasp.	Lukase pädw.	8 - külmad.
19 Rede.	Eutsius	 1,20 e.l.
20 Laupädw.	Welisius	

Alwatud innimessest. Matt. 9, 1.

21 Pühhap.	19 P.p.3.a.J.P. (Lutter. õige usso üll. P.)	Zuifosed
22 Esmasp.	Kordula	ja
23 Teisp.	Sewerin	wägga
24 Keßnäd.	Salome	
25 Neljasp.	Krispin	 7, 53 p. l.
26 Rede.	Amandus	
27 Laupädw.	Kapitolin	kulmad

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

28 Pühhap.	20 P.p.3.a.J.P., Sim. Jud.	
29 Esmasp.	Engelhard	päwad.
30 Teisp.	Upsalon	
31 Keßnäd.	Wolfgang	

16nemal selle ku päwal tõuseb päike pole tundi pärrast kello 7, ning lähheb loja pole tundi pärrast kello 5. Pädw on pikk 9, 8 15 tundi.

1 Neljasp.	Pühade päaw.	 2, 33 e. l.
2 Rede.	Hingede päaw.	
3 Laupäaw.	Kotlib	

Runningamehhe poiaft. Joan. 4, 47.

4 Pühhap.	21 P.p.3.a.3.P.	Uddune
5 Esmasp.	Plandina	Külm ilm.
6 Teisip.	Käspär	
7 Keſenäd.	Paltſar	Pilwene
8 Neljasp.	Klaudius	
9 Rede.	Joobſt	 6, 4 e. l.
10 Laupäaw.	Martin Lutter.	

Kawwalafſt ſullafefſt. Matt. 18, 23.

11 Pühhap.	22 P.p.3.a.3.P., Martin P.	taewas ja paljo lund.
12 Esmasp.	Jonas	
13 Teisip.	Urkadius	
14 Keſenäd.	Pridrik	
15 Neljasp.	Leopold	
16 Rede.	Ottomar	 1, 20 p. l.
17 Laupäaw.	Ulweus	

Kohto: rahhaſt. Matt. 22, 15.

18 Pühhap.	23 P.p.3.a.3.P.	Külm
19 Esmasp.	Eisber	lähhäb
20 Teisip.	Amos	allati
21 Keſenäd.	Maria ohw.	ſuremaks.
22 Neljasp.	Sefilia	
23 Rede.	Klement	 4, 31 e. l.
24 Laupäaw.	Jofias	

Jairi Lütrefſt. Matt. 9, 18.

	24 P.p.3.a. J. P.,	Gurnute
25 Pühhap.	mällestuse Pühha.	
26 Esmasp.	Kadrina pääw.	Zuiſofe
27 Teisip.	Konrad	ilmaga
28 Keſenäd.	Jetta	lähhäb
29 Neljasp.	Künter	
30 Rede.	Ewart	sullale.
	Andreſſe pääw.	

gmal ſelle ku päwal tõuseb päike pole tundi
pärraſt kello 8, ning lähheb loja pole tundi pärraſt
kello 3. Päaw on pitk 7, agga õ 17 tundi.

1 Laupäev.	Arend	 8, 21 p. l.
------------	-------	---

Kristuse süüsi: sõitmisest. Matt. 21, 1.

2 Pühhap.	1 Kr. tull. P.	Selged
3 Esmasp.	Tala	ja
4 Teisp.	Parbo	ja
5 Keskäd.	Sabina	fulmad
6 Neljasp.	Niggola päev.	ilmad.
7 Rede.	Antonia	
8 Laupäev.	Mar. sam.	

Läheb enne viimist päva. Luf. 21, 25.

9 Pühhap.	2 Kr. tull. P., Lühhem päev.	
10 Esmasp.	Judit	 1, 6 e. l.
11 Teisp.	Eliso	Rohkete
12 Keskäd.	Otilia	tulleb
13 Neljasp.	Eutia	lund.
14 Rede.	Niklaus	
15 Laupäev.	Johanna	

Joannes vangitornis. Matt. 11, 2.

16 Pühhap.	3 Kr. tull. P.	Ilm lõbb
------------	----------------	----------

17 Esmasp.	Ignatius	 0, 31 e. l.
18 Teisp.	Kristow	
19 Keskäd.	Lot	fullale.
20 Neljasp.	Abraam	Kännad
21 Rede.	Toma päev.	ilmad.
22 Laupäev.	Peata	

Joannese tunnistusest. Joan. 1, 19.

23 Pühhap.	4 Kr. tull. P.	 4, 0 p. l.
24 Esmasp.	Adam. Ewa	
25 Teisp.	Jõulokuu	
26 Keskäd.	Teine Pühha.	Ullaline
27 Neljasp.	Kolmas Pühha.	lange
28 Rede.	Süta laste p.	fulm.
29 Laupäev.	Noa	

Immeke pannemise. Luf. 2, 33.

30 Pühhap.	P. p. Jõulokuu,	 3, 29 p. l.
31 Esmasp.	Silvester	

ionemal selle ku päval tõuseb päike werend pärrast kello 9, ja lähheb loja 3 werendit pärrast kello 2. Päev on pikk 5 ja üks pool tundi, 6 ja üks pool tundi.

Aasta muutmissed.

Kewwade hakkab 8. Päästo-ku päwal, kello 7, 14 minuti p. l. Siis on pääw ja ö ühhe pitkused.

Sui hakkab 9mal Jani-ku päwal, kello 4, 13 minuti p. l. Siis on meil keigepitkem pääw.

Süggise hakkab 11mal Mihkli-ku päwal, kello 6, 24 minuti e. l. Siis on pääw ja ö jälle ühhe pitkused.

Talwe hakkab 9mal Jõulu-ku päwal, kello 11, 57 minuti p. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Päwa- ja Ku-warjutamised.

Sel aastal warjutakse Päike laskford ja Ku laskford, agga meie maal on neist üks Päwa-warjutamine ja üks Ku-warjutamine nähha.

Esimesenne on meie maal nähtaw Päwa-warjutamine 24. Jüri-ku päwal. Hakkatus on kello 11, 46 min. e. l. ja lõppetüs kello 2, p. l.

Teine on meie maal näggemata Ku-warjutamine, Peht-ku päwal, kello 4 p. l.

Kolmas on meie maal näggemata Päwa-warjutamine 18. Wina-ku päwal, kello 11 p. l.

Neljäs on meie maal nähtaw Ku-warjutamine 2sel Talweku päwal. Hakkatus on 49 minutit pärrast keß-dõd, ja lõppetüs kello 4, 6 min. e. l.

Tulles ka sel aastal üks taewa-täht Pääkõsse ette, ja warjutab teßda pißut 26. Jüri päwal, kello 6 ajal p. l.

Kronopühha,

mis ue kirriko seadusse järrele ka Ma kirri-
kutes tullemad piddada:

- 1) Jüriku 17mal päwal. Esesarewitsi Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi, wenne rigi aujärje pärris pärria sündimise pääw.
- 2) Jüriku 21mal päwal. Meie sure Keisri Proua Aleksandra Weodorowna nimme pääw.
- 3) Janiku 25mal päwal. Meie sure Keisri ja kõige Wennerigi Wallitseja Nikolai Pawlo-witsi sündimise pääw.
- 4) Heinaku 1sel päwal. Meie sure Keisri Proua Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.
- 5) Peikuseku 22mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja Temma Abbiõsa kronimise pääw.
- 6) Peikuseku 30mal päwal. Wennerigi aujärje pärris pärria, Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi nimme pääw.
- 7) Talweku 20mal päwal. Meie sure Keisri Nikolai Pawlowitsi wallitsuse hakkatuse pääw.
- 8) Jõuloku 6mal päwal. Meie sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi nimme pääw.

Needsunnatsed Kronopühhad petakse nenda kui Päästo jutluse päwad.

Keisri Herra Suggoselts.

Nikolai I. Wenne: Rigi Ullemwallitseja ja Keiser, sünd 25. Junil 1796. — 49 aastat.
Aleksandra Weodorowna, Keisri Proua, sünd. 1. Julil. 1798. — 47 aastat.

Nende lapsed. Suurwürstid:

- 1) Aleksander Nikolajewits, Wenne: Rigi aujärje pärria, Tsesarewits, sündind 17. April 1818. — 27 aastat, ja temna Proua Tsesarewna Maria Aleksandrowna, sünd. 27. Julil 1824. — 21 aastat.

Nende lapsed:

Aleksandra Aleksandrowna, s. 18. Aug. 1842.

Nikolai Aleksandrowits, s. 8. Sptbr. 1843.

- 2) Konstantin Nikolajewits, s. 9 Sptbr. 1827.
- 3) Nikolai Nikolajewits, sünd. 27. Jul. 1831.
- 4) Mihhail Nikolajewits, sünd. 13. Okt. 1832.

Suurwürsti printsessid:

- 5) Maria Nikolajewna, sünd. 6. Aug. 1819, laulatati 2. Julil 1839 Leugtenbergi Prints, Maksimiliani prouaks.

Nende lapsed:

Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Okto: bri: ku päwal 1841.

Nikolai Maksimilianowits, sünd. 23. Juli: ku päwal 1843.

- 6) Olga Nikolajewna, sünd. 30. Aug. 1822. Keisri Herra wend.

Suurwürst Mihhail Pawlowits, sünd. 28. Jan. 1798. — 47 aastat.

Temna Proua: Helena Pawlowna, sünd. 28. Tetssem. 1806. — 39 aastat.

Nende lapsed:

Suurwürsti printsessid:

- 1) Maria Mihhailowna, s. 25. Webr. 1825.

- 2) Elisabet Mihhailowna, s. 14. Mai 1826, laulati 19. Märri: ku päwal 1844 Nassawi Ma wallitseja Adolwi prouaks.

- 3) Katarina Mihhailowna, s. 16. Aug. 1827.

Keisri Herra õed.

Maria Pawlowna, sündind 4mal Webruaril 1786, laulatati 3. Aug. 1804 Weimari

Ma Wallitseja Karl Wridriki prouaks.

Anna Pawlowna, sündind 7. Jan. 1795, laulatati 21. Webr. 1816 Hollandi Ma

Kunninga Willemi II. prouaks.

Teadaandmine,

mil ramato-postid tullevad ja lähevad.

Ria ja Peterpurri liina postid tullevad neljapäeval ja pühapäeval. Ramatud, mis Ria ja Peterpurri postiga ärrasadetakse, woetakse teisipäeval ja rede pärast lõunat kello 3mest kello 7ni wasto.

Haapsalo post tulleb esmaspäeval. Ramatud senna liina woetakse teisipäeval pärast lõunat kello 3mest kello 7ni wasto.

Ramatud rahhaga ja pakkid igga kotta Wenne rigi sees, woetakse teisipäeval ja rede enne lõunat kello 9sast kello 12ni wasto.

Ramatute eest, mis kõige Wenne:ma rigi kubbermangudesse, nenda kui ka Eesti:ma kubbermangusse, läkkirakse, maksseta igga lodi eest 10 köppikat hõbbedat. — Pakkide eest jääb wanna hind.

Teadaandmine, mil, ja kus lada- piddamist on.

1. Eesti:ma Kubbermangus.

Tallinnas: 1) Suur saksa laat 20ma Junist, ku otsani. 2) Mihkli-ku 26, 27. ja 28mal päwal petakse weiste ja hobbosse lata.

Rakwerres: 1) Määri-ku 27mal ja 28mal p. 2) Jani-ku 16. ja 17mal p. 3) Mihkli päwal.

Vaides: 1) Kõundla-ku 3mal päwal. 2) Jani-ku 25mal päwal. 3) Mihkli-ku 10mal ja 11mal päwal.

Haapsalus: 1) Määri-ku 10mal ja 11mal päwal. 2) Mihkli-ku 14mal ja 15mal p.

Valdiskis: 1) Kõundla-ku 2sel ja 3mal päwal. 2) Mihkli-ku 21mal ja 22mal päwal.

Lihholas: 1) Esmaspäwal enne Wastla päwa. 2) Mihkli-ku 24mal päwal.

Raplas: 1) esimesel redel pärast Mihklit. 2) kolmandamal redel pärast Määri päwa.

Reblaste mõisas 1) Mihkli päwal, ja veel 2 päwa. 2) Linna mümise laat Jõuloku 19mal ja 20mal päwal.

Märjama kirriko jures, kolmandamal Kris-
tuse tullemise pühhal.

Ortikal: Nääri-ku 7mal ja 8mal päwal.

Jõeletmes: nädal pärast Mihkli päwa.

Jõhwis: Mihkli-ku 24mal p. ja weel 2 päwa.

Keila kirriko jures Mihkli päwal ja weel 2 päwa.

Kollowerres: Nääri-ku 17mal ja 18mal p.,
ja Wina-ku 4mal ja 5mal päwal.

Kubbermango kohto kässojärele ei pea ennam
lubba ollema, ei laupäwal egga pühha-
päwal lata piddada, waid pääw pärast
pühhapäwa.

2. Lihwlandi-ma kubbermangus.

Tarto liinas: 1) Suur saksa laat, hakkab
pääw pärast 3 Kuninga päwa, petakse
kolm nädalat. 2) Peetri-laad, 29mal
Junil. 3) 8mal Mihkli-ku p. 4) Mihkli-
laat 29mal Mihkli-ku päwal.

Perno liinas: 1) 20mal Heina-ku p. hakkab
saksa laat; petakse 3 nädalat. 2) Weiste ja
hobbose laat esmaspäwal ja teisipäwal enne
Mihkli p. Kolmas laat petakse esmaspä-
wal ja teisipäwal pärast 3. Kr. tull. P.

Willandi liinas: 1) Saksa laat 2set Kün-
dla-ku p. 2) Jani-päwa laat. 3) Mihkli-
laat 24mal Mihkli-ku päwal.

Kurresare liinas: 1) 6mal Kündla-kuul hak-
kab suur saksa laat; petakse kümme päwa.
2) 1set Wina-ku päwal ja weel 3 päwa.

Werro liinas: 1) Jani päwal. 2) 24mal
Mihkli-ku p. 3) 22mal Kündla-ku p. suur
saksa laat 8 päwa. 4) 10mal Talwe-ku p.

Walga liinas: 1) Saksa laat, hakkab
2set Kündla-ku p., petakse 8 p. 2) Jani
päwa laat. 3) Mihkli-laad 24mal Mih-
kli-ku päwal. 4) Mardi-päwa laat.

Wastseliinas Mihkli päwal.

Abja mõisas, Mihkli-ku 2set ja 3mal päwal.

Antso mõisas, Mihkli-ku 14mal päwal.

Aludro mõisas, 17mal ja 18mal Mihkli-ku p.

Helme mõisas, 15mal Leikuse-ku päwal.

Käo mõisas, 10mal Porri-ku päwal.

Kantsu mõisas, 30mal Rukki-ku päwal.

Kastna mõisas, 15mal Mihkli-ku päwal.

Killingi mõis., 1set, 2set ja 3mal Mihkli-ku p.

Kirrepeäl, 17mal Mihkli = ku päwal.
Koorte mõisas, 15mal Mihkli = ku päwal.
Wastemõisas, Oktobri = ku 2sel ja 3mal päwal.
Kosse mõisas, 24mal Kufli = ku päwal.
Lustwerre mõisas, 15mal Porri = ku päwal.
Mõnniste mõisas, 10mal Mihkli = ku päwal.
Moisekaste mõis., 10mal Leikuse = ku päwal.
Mustvees, Mardi päwal.
Oldre mõis., 10mal ja 11mal Mihkli = ku p.
Põltsamaal, 17mal Mihkli = ku päwal.
Põrawerre mõis., 13mal Mihkli = ku päwal.
Räppinas, 4mal ja 5mal Mihkli = ku päwal.
Kossi mõis., 24mal Leikuse = ku päwal.
Rõuge mõis., 8mal Mihkli = ku päwal.
Senno mõisas, 21mal Mihkli = ku päwal.
Tartwaste mõisas, Peetri päwal.
Weski mõisas, 15mal Porri = ku päwal.

L u g g e m i s e d.

Pühha kirri kuulutab meile Jummal
wäggewaid teggusi, kuida Temma taewast
ja maad lonud, kuida Temma innimest
lonud ja immelikult hoiab ja kaitseb. Ja
kõige Temma immeteggudest on ülem ja
igaweseks aiaks suur ja pühha se, et
Temma omma Poia läbbi, kui Se on
innimeseks sanud, meid on lunnastanud,
peolegi iggapäaw weel peastab ellusse igga-
üht, kes ial ennast annab pühha sõnna ja
Waimo läbbi juhhatada. Ugga ei olle
Jummal wäggi suur üksipäinis neis üles-
mais ja hinge õnnistuse asjades, waid kõi-
ges, mis Jummal ial teeb. Oppid sinna

walwisa silma ja melega kõik sedda tähhele pannema, mis Jummal teeb, siis pead sinna ka wähhemaist asjust ärratundma, et Jummal on suur! — Misuggused wähhemad asjad aitawad wagga ja mõistliko innimest Jummalat kita. Püa sinnagi neist, mis sulle nüüd antakse luggeda, sedda lasso sada.

I.

Kuendamal küündla ku päwal tuhhat seitse sadda kahhekümne esimesel aastal sündis Saksamaal, Lüheli linnas, üks poeg, laps, kellele sai nimmi pandud Kristiaan Hindrek, lianimmega Heineke, ja se ellas nelli aastat ja nelli kuud ja kümme päwa wannaks. Mitto last kül teame warra ärrasurnud, kui Jummal tedda ärrakorjamud, agga siin on isse asja tähhele panna, mis Issand selle lapsele teinud. Gest et kül sesamma Kristiaan kauaks ei ellanud, ommeti ilmus kenneaste, kuida Jum-

mal temmale suurt melemõistust ja arro olli annud. Mittoigi panneks sedda tüh, jaks walleks, kui polleks ustarwad tunnistajod sedda tõeks kinnitamas.

Olli Kristiaan kümnet kuud kaimas, siis hakkas temma jo räkima, ja essimene luggu olli se, et ühhe malitud kuisekese pärrast selletust pärris. Kui wannemad luggu ärraselletasid, siis tundsid nemmad ärra, kuida temma üksi filmi watas räkijate huuled peale, et saaks arro, kuida nemmad neid ligutasid. Mis temmale ette rägiti, sedda räkis temma kōhhe sõnaa hawal teiste järrele, et kül sure waewaga. Agga kui pois olli hakkanud sõnno ülesräkima, siis olli temmal ka, otsego ühhe hobiga omma keel selge. Muido lapsed räkivad kaua polikult, ja et nemmad ei sa pitkemaid sõnno kōhhe ülesse woetud, siis jätawad muist hopis mahha. Meie Kristiaanil olli kõik wāega ruttuste eddasi minemas. Kui temma aastaseks sai, siis

teadis temma ja selletas issegi teistile jâle, mis Mosese ramatutest Israeli rahwa sündinud asjo on luggeda. Sai temma kolmteistkümmend kuud wannaaks, siis teadis ja oskas temma jo kõik wanna Seaduse, ja neljateistkümmemal kuul ka kõik ue Seaduse sündinud asjade luggu, kuida sedda essite temmale sai ette rägitud, ja, et temma pea õppis ka luggema, issegi kõik ramatust üllesse wõttis.

Poolkolmat aastane poisike oskas jo mis õppinud mehhed ka mu firjadest üllesse wõtnud wanna ja ue aia sündinud asjo, mis mailma maast, ja temma mitmesugguste rikidest olli teatawaks sanud, et arro, Kulajale kauniste jõudis wastata. Siis õppis temma ka paljo Laddina keele sõnno pähhä, ja pea olli Laddina keel temmal selge, et hõlpsaste sedda keelt oskas kõnnelda. Mõnne aia pärast õppis temma ka weel parrajaste Prantsuse keelt.

Kui meie armame suremat hulka innimesi, kes ka omma täiema eas sagedaste ei jõua ühtainusiki wõbrast keelt selgeks õppida, siis küs peame mõistma, kuida se olli üks imme luggu, et kolme aastane poisike jo olli kaks wõbrast keelt õppinud ja mitto õppetust pealegi. Ennä kuida suur Jummal ka wäetima lapsotesele jõudo annab!

Omna neljandamal aastal olli temma Tanimaal, ja ka kunninga ja kunninga sugguseltsi ees seistes, mõistis temma wiisi parrast kõnnelda, et kõik rahwas sedda pidid immeks pannema, misuggust mõistust ja arro temmale olli antud.

Olli temma Tanimaalt Lübecki linnataggasi jõudnud, siis õppis temma ürrikese aiaga firjutama, et peaaegu kõik õppimised jo olli õppinud. Alga temmale pitka igga ei olnud armatud. Temma jâi haigeks, liddus mõnne ku pama ja surri üllemal nimmetatud aial. Jkka olli temma

ihho ram wäeti olnud ja mitto haigust temma piddanud kannatama. Sedda ennam siis tulles immeks panna, et temma alles poolwiet aastane laps, paljo ennam õppinud, kui mitto ja mitto terwet ja tugewa ihhuga innimest wiekümne aastaga jõuab õppida. Weel peame sedda tähendama, et wast mõnne ku aega enne temma surma tedda ärrawõrutati, sest et temma ikka olli kõik muud toito põllanud, ja ei himmustanud teist kui üksipäinis omma amme pima.

II.

Muud kuuskümne aastat teed ellas Inglismaal üks mees nimmega Willem Kingston, kes olli ilma käsita ja käsita warreia sündinud, ja sesamma olli põllomees. Omma jalgadega teggi sesamma Willem kõik mis muido inimene omma

kättega teeb. Mis temma sõi ja jõi, kõik sedda tõstis temma, warvastega sest kinnihakkates, suu ette. Ei temma tarwitanud teiste abbi toito wõttes; isse aias temma omma habbet suust, harris pead ja pessi silmi, aias omma rided selga, ja kõik sedda aiwa omma jalgadega. Mendega puhastas temma kõik omma maia riistad, leikas leiba ja muud mis tarwis olli, wõttis tuld ülesse, ketis roga, lüpsis lehma, panni hobbosele rauda subhu, saddulat selga ja sõitis isse ratsa. Heina tõdd teggi temma ka, leikas wilja, siddus wiwhud kooko, ja mis muud seddasuggust. Temma kirjutas ka selgeste ja ruttuste, otsekui üks hästi kirjutamise peale õppinud inimene omma käega. Et küll käsita olli, siiski teggi temma kõik, mis teised ilma kätteta ei wõi teha; ja Jummal õnnistas temma tõ teggemist ja maia piddamist, sest esite olli temma waene põllomees ja wiimaks sai temma jõulaks tallopoiaks.

Karda ja armasta Jummalat, te tööd
ja pallu Jummalat, ei siis wiggadusedki
ei kela sind õnnistamist kätte samast!

III.

Kurjad himmud kelawad sest kasso sa-
mast, mis Jummal innimesele head on annud!

Italimaa kõrwas on üks suur saar,
wannast jo Siitsiliks nimmetatud. Se-
samma saar oli märka hea wiljakandja
ja wäega perrekas, kui tõteggija rahwas
seal ellas; agga nüüd seal pisut rahwast
warwalt ellab, ja saggedaste sur: nälja al,
ei mitte maa, waid innimeste süü ja kan-
guse läbbi.

Siitsili saare peal, Katanea linnas, olli
wannal ajal üks waele rahwa laps Nig-
las sündinud. Norelt õppis temma uiu-
ma, ja et temmal selle p:ale himmo olli
ja ka ihyo Jummalast isseärrealikult seks

lodud, siis sai temma pea kõige kuulsas-
maks uiujaks, ja temma maa rahwas ei
nimmetanud tedda muu nimmega, kui ag-
ga Kalla, Niglaseks. Temma ellas kui
kalla wee sees. Omma lodud himmo jär-
rele, ja siis ka et saaks ellomist, jäi tem-
ma kollapüüdjaks, ja püdisis seärranis, et
se paljo rahha tenis, sõdawat, eltsi merre-
konna, karpa, ja kalliks petud helme, ki-
wi. Maiad rikkad rahwas sõwad merre-
konna, karpide lihha, ja need konna, kar-
bid on ennamiste õõstride seltsi. Õõstrid
ellawad pae leetselgade peal Dani, Inglis,
Prantsus ja mitme wõõra maa merres;
nende lihha on üks raswane limma; agga
les neid püab, se peab wee alla minnema,
ja pae küllest neid lahti kangutama. Itali-
maa lähidel ja weel rohkemine sure soja
maa merres kasswab, otsekui üks lehh-ta
puu, merre põhjast merre wee pinna läh-
hidele, ühhe limmase ellaja kiwi-maia,
kust rikkad rahwas helmed tewad, wõõra

Teie nimmega: Korallid. Need on muist
kennad punnased, muist walged, muist
mustad, ja neidki sinna muido kätte ei
sa, kui et lähhed wee olla ja tangutad
neist tükki küllast ärra, kui ei jõua puud
põhjast lahti wõtta. Korallidest on peni-
kene auk pitkiri allumisest otsast ehk kân-
nust okste otsani läbbiminnemas, otsego
puu sees südda kännust ja okstest; ja sed-
dasamma süddaauko täidab se ellajas,
mis koralli puud panneb kaswama. Se-
samma augo pärrast sünnib siis katti
murtud oksa tükk helmeks piddada, et
polle muud tarwis, kui et aiad niti au-
gust läbbi.

Sedda ennam meie Niglas olli willunud
wee al ja merre põhja peal tööd teggema,
sedda ennam temma põlgas ellamist kuiwa
maa peal. Ei ükski kalla ei wõinud temmast
parremine, egga julgemine, egga wälleda-
mine merre põhja peal liikuda. Esite tem-
ma küll teggi sedda omma himmo ja om-

ma kasso pärrast, agga wimalis temma kalla
kombel ei suutnudki kauaks kuiwale jada.
Olli temma päwa otsa kuiwal olnud,
siis rinnad teggid temmale haiget, ja tem-
ma pididi wee alla minnema.

Mittokord läks temma kasso wima saar-
te peale, ehk ühhest saddamast teise, isse
ärnanis kange tuule aial, kui ükski laewa-
mees ei jullenud merrele minna. Ka süg-
gawa merresse uius temma saagedaste päwa
otsa merresse jades. Sepärrast tundsid
tedda ka koid, kes Siitsili saare ja Naa-
poli liinna wahhet laewade ja patidega käi-
sid. Kui temma emalt näggi laewa mõ-
da purjetawat, siis temma otas sedda liggi
jõudwat, ehk uius isse laewa juurde, ja
läks laewa peale, sõi ja jõi mis temmale
anti, ja andis laewameestele mitmest as-
jast teadust, mis neile tarwis olli, ja wõttis
nende käest jälle kasso wia, kui tarwis olli.
Seks olli temmal hea nahk kottikene kaasas,
kuihu sisse temma panni ramatud, et ei pid-

danud märjaks sama. Ja ikka oli temma tru kässo wiija.

Nenda ellas temma mitto aastat pole kalla kumbel, kunni kulla himmo kimpõ jäi. Naapooli ja Siitsili rikide Kunningas Priidrik püdis Niglaste mõimo katsuda. Itali maa ja Siitsili saare wahhel on seitse wõrre laiune merre arro, ja selle samma merre arrus on kaks nelo kotta, kus wessi allati keerleb, paata ja ka lae wagi feritab, kunni wimalis wee alla weab ehk ärranelab. Kunningas tahtis teada sada, mis luggu seal wee al peaks ollema, ja käskis Niglast sisse minna. Mees ehmatas wõrre ärra, sest ta teadis kullalt mis seal olli karta, ja panni wasta. Kunningas wiskas kuldpeekrit nelo sisse ja kinkis sedda temmale, kui peaks jälle wälja toma. Himmo kulla peale teggi temmale julgust, et ommeti julges hirmsa nelo auko minna ja kolmewerandi tunni aja pärast tuli temma peekriga taggasi Siis

juttustas temma Kuningale, mis saggused kelledad kopa seal al piddid ollema ja mitmesaggused hirmsad merrellajad sees. Ehk ka lissas mitto walle sõnna juurde, ükski ommeti ei wõinud temma sõnna waleks tunnistada. Kunningas pärris weel selgemat arro, kuidas asjad seal al piddid ollema, ja käskis Niglast weel kord siina minna. Agga nüüd panni mees weel kõrwemine wasta, kui esimesel korral olli pannud, ja ei lubbanud ennam hukkamise kimpõ minna. Kunningas wiskas weel teist kuldpeekrit sisse ja lubbas peekrit ja pealegi hea kufro täie kuldrabha anda, kui temma teist kuldpeekrit peaks wäljatooma. Kulla himmo mõitis Niglaste head nõu ärra, ja waene mees läks teistkorda alla. Agga ei temma tulnud elluvalt tagasi, ei temma kehagi ei leitud jälle, et kull otsiti paljo ja kawa. — Eures ja soja maa merredes on mitto ja mitto saggus kalso, mis innimest terwelt ärranelab. Kas

merreellajas tedda ärranelanud, kas wessi
alla winud, kes sedda teab!

Olleks Niglas Jummalat ennam armas-
tanud kullast, ei Kunninga kuld olleks ted-
da teistkorda kiusanud!

IV.

Üks Inglismaa mees, Wildam nim-
mega, tunnistab missugust wägge Jum-
mal mõnnikord innimestele annab. Kes
Jummalat ei tunne, egga karda, arma-
wad saggedaste sedda ja teist nõiduseks,
mis ommeti ei olle muud kui Jummal
immeli suur wäggi, misga Temma näitab,
kuida Temma wõib tehha palju ülle selle,
mis meie mõistame.

Wildam jõudis messilasi, ka waablasi
ja herrilasi omma tahtmise järrele sun-
dida. Tuhhat seitse sadda seitsekümme-
neljandamal aastal on temma Hollandi-

maa wallitseja ja mitme rahwa nähhes sedda
näidanud. Rahhe minuti aiaga melitas
temma ja panni kõik messilased ühhe-
liinno puust wälja tulles ja ühhe mehhe
kõbbara peale kogguma, kes isegi oli
tulnud sedda asja watama. Sealt kut-
sus temma neid omma palja kassiwarre
ümber troppi kogguma; sealt jälle omma
pähha ja filmi, et katsid temma pead üm-
berringi. Siis jälle kaskis temma neid
ühhe laua peale miina, kus nemmad tem-
ma sõnna järrele piddid pea eddasi, pea
taggasi liikuma.

Mis weel ennam tulles immeks paanna,
— ei temma sundinud mitte üksipäinis igga
messilase parmo, mis temma ette todi,
wad wie minutiga melitas ja panni tem-
ma ka waablasi ja herrilasi seddasamma
wiisi sõnna kuulma, ja ei ka kõige wiha-
semad sedda suggu eluajad ei torganud ted-
da mitte.

V.

Kolm sadda wiiskümmeend kaks aastat teed otšis ja leidis üks Spania maa Kunninga laewa Kaptein, Kolumbus nimmega, sedda suurt maad, mis nüüd Amerika maaks nimmetatakse. Amerika maa ulatab põhhisest jõe merrest hakkates neliteiskümmeend tuhat wersta lõune poolde. Põhhisel raial on Amerikamaa üheksa tuhat wersta lai, lähheb lõune poolde pissut hawal kitsamaks, agga Maa wõõ lähhidel lähheb temma forraga koggoni kitsaks, et kõige kitsamal kohhal temma polle enam kahheksakümmeend werstagi lai. Veel enam lõune poolde kaswab temma forraga jälle wie tuhhande wersta laiuses ja lõppeb wimaks pitkamisi jälle loomale miinnes sure neme, kelle ees magab üks kaunis suur saar.

Ennego Kolumbus sedda maad leidis, ei teatudki, et sedda pididi ollema, ja neid

olli palju, kes Kolumbust naersid. Agga kui temma sedda olli leidnud, siis kitis sesamma häbbemata suggu end sammagi targaks.

Kuhhu Amerika maa jäust Spania mehed esmalt tullid, sealt leidsid nemmad wagga wiisiga ja kauniste harritud inimesi, sedda armata palju parremaks, kui Spania mehed ollid, kes kuli kiitsid ennast Kristuse jängriks. Agga Spania mehed otšisid aiwa kuida ja hõbbemat ja kalli kiwra, ja sundisid waest Amerika rahwast pärris põlwe ja raske tööle. Polnud Amerika rahwal ei püssi rohto, ei püssa egga suurt tülka, ei olnud neil hobhosi ei koere; sesuguse abbiga jõudis sadda Spania meest tuhanded Amerika rahwast ärrawõita ja omma tahtmise alla sundida.

Paiguti siiski olli Amerika maal ka nisuggusi leida, kes kōmwaste jõudsid Spania rahwa wasto seista. 1535mal aastal asutasid Spania mehed Puenos Airesi

linna; agga pea tulli asfujatele nalg kätte; kõi kes julgesid linnast wälja minna et otsiksid toito, wata, neid tapsid selle maa pärris rahwas ärra. Sellepärast ahwardati iggaüht surmatada, kes julges linna raiast wälja minna. Üks naesterahwas, kedda nalg wäega waewas, ei holinud sest ahwardamisest, waid pettis linna wahhid, ja läks laande. Essite jooksis Maldonata mõnne tunni aega teadmata ja tühja maad möda eddasi; wimaks leidis temma kobaist ja läks sisse, et tahtis puhhata. Agga pea tulli hirmus ahvastus temma peale, sest üks emmane lõukoer olli seal kopas! Ommeti se ei teinud temmale mitte liga, waid se kardetaw ja hirmus ellajas tulli warriwees temma ette, melitas tedda, wingus häddalise hääleaga ja laffus temma käd, et temma jo piddi seisma kartmast. Pea tundis temma ka ärra, et lõukoer piddi poegema ja wingudes olli abbi palunud, et peaseks omma koormast. Mal-

donata aitas tedda, ja kui kõi olli hästi korda käinud, siis läks lõukoer ja tõi omma abbisaatjale rohket toito, mis ta temma jalge ette mahha panni.

Nenda toitis lõukoer naest, funni poiad jäid kopasse. Agga kui poiad jõudsid issegi hästi liikuda, siis jäiwad kõi ärra, ja ei tulnud enam taggasi, et Maldonata jo piddi isse ennesele toito otsima. Kui temma selle nõu pärrast kopast olli wäljaläinud, sattus temma selle maa rahwa kätte, ja need teggid tedda ennesele orjaks. Agga Spania mehhed peastid tedda Zummala abbiga pea jälle lahti ja wiisid tedda linna taggasi. Sel aial linna wallitsejat ei olnud ennast linnas, waid temma assemel olli üks hirmus tigge mees. Oli sesamma teadust sanud, et Maldonata olli nisugguse kasso ülle astunud, mispärast surma olli ahwardatud, siis käskis temma tedda metsa wia ja puu külge siduda, et ta sinna peaks nälga surrema. Nälja eest olli temma

laande põggenenud, ja nüüd, et Jummal mitmest häddast tedda olli aidanud, mõistis inimene tedda nalga surrema!

Kahhe päwa pärast tahtis mees teadust sada, mis luggu naesega peaks ollama, ja läkkitas soldatid wälja järrele watama. Need pannid sedda wäega immeks, kui nemmad naest leidsid terwet ja ilma wigata, et kül olli lõukoere ja muid kiskjaid metsellajaid ümberkaudu seismas. Ei ellajad ei jullenud temmasse putuda, sest üks emmane lõukoer ja mõningad nored lõukoerad hoidsid tedda temma jalge ees maas olles. Kui soldatid nähti liggi tullemad, siis lõukoer põras pissut kõrwale, otsego tohhas temma neile maad anda, et temma abbisaatjat lahti peastoks. Mõlona juttustas meestele, kuidas selle amma ellajaga luggu olnud, ja kuidas se tedda warssi olli jälle ärratunnud, ja temma eest olli seisnud. — Kui soldatid tedda said lahti peastnud, siis tuli lõukoer liggemale, weht-

les sawwaga, ja keritas kui halleduses pead, otsego olleks temmal sest kahjo, et ennast tedda ei piddanud nähha sama.

Nenda on Jummal ka metsellaja südamesse tännoliko meelt pannud ja tedda innimesele abbiks saatnud. Inimene! ärra unusta ial heateggemisi ärra, mis sulle on tehtud, olgo se Jummalast, olgo se lomast: olle ka sinna tännolik ja te isse head, kui sinna ial jõuad teist aidata!

Ollid soldatid linna wallitsejale sedda luggu ülles rākinud, siis tundis temmagi, kuidas temma isse peaks lõukoerast hoelam ollema, kui temma sedda naest ei jättaks rahhule, sedda Jummal isse nenda silma nähtawalt olli kaitsenud. — Minne sinnagi ja õppi Jummalat pühhad teud tāhhele pannes, mis sūggust õppetust Temma sulle mailmas annab, ja sea omma ello Temma tahtmise järrele.

VI.

Nüüd sadta seitsekümmend kolm aastat teed aeti Pranpurri maa pirest meie usso õppetajat Paul Kerhardit ärra. Kül Pranpurri wallitseja olli issegi meie usko; agga sel aial olli meie usso rahwa keskis paiguti paljo sõnna riidlemisi liikumas. Wata, kes endid targemaks arwasid, kui sünnib arwata, teggid mõnda uut seadust, ja ka seddasuggust, et koormasid rahwa hinged ja sundisid digeks tunnistama ja uskuma, mis innimesed Jummal sõnna kõrwa seadnud. Ei Paul Kerhard ei annud ennast mitte nisugguse wõõra ikke alla sundida, ja sai sepärrast Pranpurri maalt ärraetud. Ihho poolt kül tullu temmale se läbbi tullu kätte, sest temmal ei olnud warrandust, kust olleks ellamist sanud ennesele, naesele ja lastele; agga et hing on paljo kallim kui ihho,

siis olli ka temma melest paljo parrem: ihhus piisut kannatada, kui hinges ja waimus iggaweste hädda ja waewa nähha. Jummal olli temma lotus!

Hakkas mees siis ommastega teele Sakseni maa poolde, et kül isse ei teadnud kuhhu piddi pörama. Seal, kuhhu nemmad kord teekäimisest wässi nud õmaiale jäiwad, nuttis ja kaebas temma naene: „Oh kuhhu nüüd peame pörama, ja kuhhu wimaks weel peame jäma!“ Et Kerhard kül issegi olli kurwastatud ja murrest waewatud, siis ki wastas temma omma naesele: „Heida omma teed Jehowa peale ja loda Temma peale, kül Temma toimetab kõi hästi!“ Agga et ka temma ennesegi filmi wet korjas, kui naese nukra mele pärrast temma südda halledaks läks, siis

ruttas temma due meelt jahhutama, sest
et ta omma nuttuga ei tahtnud naese
kurvastust suremaks kasvatada.

Mias istus temma pingile, melitas
omma mõtted, teggi ja kirjutas sedda
kallist, hinge jahhutawat waimolisko laulo,
mis Maakele ümberpandud nende sõn-
nadega hakkas:

Mis waewas sinno süddant,
Mis ial nõuad ka,
Sest, kes on kõige Issand,
Kõik holeks anna sa;
Kes pilwed, taewa tuled,
Kõik hästi wallitseb,
Kül iggal ajal tunned,
Et so eest murretseb!

Sa pead Issa uskma,
Sis pääsi hästi käib;
Ning Temma peale waatma,
So id siis lorda läab.

Ei aita liad murred,
Ei maksa kurbduske,
Sest Jummal tahhab palwed,
Siis aitab heldeste!

Sa, armas Issa, tead,
Mis kahjuks tulles meil',
So lastele kõik sead,
Mis hea ning tarwis neil';
Mis sinna ettemõttad,
Kõik teed sa wäggewast,
So mele parrast tõttad
Kõik tehha ussinast.

n. t. f.

Kirjutades sai temma wahwastatud
ja Jummal kinnitas ueste temma lotust,
— otsego meie hing allati nisuggust uut
toito tarwitab; — ja olli laul walmis,
siis läks temma tuppä tagasi naesele
laulo etteluggema. Ja wala, ka naene
unnustas pea jälle omma kurba meelt.

ja nufrust, jäi rahhuliseks, ka rõõmsaks Jummalas, ja tänas süddamest Tedda, kes temmale sähherdust abbikasat ja pead olli annud.

Wasto dheto aega tuli siinasamma maiasse kaks wõdrast meest; ja ollid mehhed haffanud teine teisega jutto aiasma, siis wõdrad nimmetasid ka, et nende wallitseja, Saksen Mersepurri Würst, neid olli läffitanud Pranpurri maalt arraetud Kerhardit otsima. Tubba naene kohkus jälle, mieldes isse enneses: „kes teab mis uut hädda ta meie peale tulles!“ Agga temma mees olli wahwa ja kindel lotuses Jummalas peale, ja ütles end seddasamma ollewat, kedda nemmad otsisid. Mehhed andsid kohhe Würsti kirja temma kätte, ja ses tootati temmale head palka, kunni uut kohta pididi

leidma. „Wata,“ ütles temma ueste, ja nüüd jo rõõmo pärrast nutja naesele: „Bereta Jehowa peale omma teed, ja loda Temma peale, küll Temma toimetab kõik hästi!“ — Olli küll hädda suur, Jummalas abbi siiski surem weel! Pea sai Kerhard jälle uue koha peale ja suri siina 70 aastat wana, ja temma kogodus õnnistas tedda ja mitto Kristi innimest õnnistab tänapääwki weel sedda wahwa ja wagga õppetajat ja laulo teggiat.

Kui sesamma Kerhardi laul, mis temma seal tee peal olles murre koorma al teinud, olli trüffitud, siis se sai ka Kerhardi endise wallitseja kätte Pranpurri maale. Kui temma sedda olli luggenud, siis on temma küssinud: kes se wagga Jummalas mees olnud, kes

sedda laulo teinud. Wastati, et Kerhard teinud. Ja temma kahhatses wäega, et temma nisuggust meest omma maalt olli ärraaianud, ja andis warsi käske tedda jälle taggasi kutsuda. Agga ei Kerhard ennam ei tahtnud taggasi minna, waid jäi surmani sinna, kuhhu Jummal isse tedda olli pannud, kui innimesed tedda said ärraaianud.
